

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕ - ๑๖/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๔/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๕/๒๕๖๔

วันที่ ๖ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { ศาลอาญา ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มีความมุ่งหมายเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ทั้งนี้ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ๔ ประการ ดังนี้

- (๑) ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม
- (๒) ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ
- (๓) จะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้
- (๔) ต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

ในส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติเพื่อป้องกันมิให้มีการ тракทหมาย ขึ้นมาเพื่อจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อมิให้เกิด การเลือกปฏิบัติ อันเป็นหลักสากลที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในนานาชาติ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีเจตนารมณ์เพื่อรักษา ความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรมอันเป็นมาตรการ ทางกฎหมายประการหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันตามหลักสากลทั่วไป ศาลในแต่ละประเทศทั่วโลกได้นำไปใช้ ประกอบการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลให้สมเจตนารมณ์ เพื่อผดุงความยุติธรรมแก่คู่ความ โดยมาจากแนวความคิดที่ว่าเมื่อศาลมีอำนาจหน้าที่ชี้ขาดหรือจัดข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งหรือความ เตือร้อนให้แก่คู่ความ ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีมาตรการหรือเครื่องมือบางอย่างสำหรับให้อำนาจแก่ศาล เพื่อให้ศาลสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้โดยอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงโดยคู่ความ หรือบุคคลอื่น เมื่อศาลมีหน้าที่ต้องพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเช่นนี้จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติของกฎหมาย ในเรื่องละเมิดอำนาจศาลซึ่งให้อำนาจศาลไว้เป็นพิเศษโดยคำนึงถึงการผดุงความยุติธรรม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรม การกำหนดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจึงเป็นหลักการพื้นฐานในการที่จะรักษาระบบกฎหมายให้มีความมั่นคง เพื่อปกป้องความน่าเชื่อถือของศาลในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการอันเป็นอำนาจในการ ประสทธิประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ดังที่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและ กฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง” ตลอดจรรยาบรรณรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๑ ได้บัญญัติไว้ว่า “ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้พิพากษาและตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดี ต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นหลักประกันว่าศาลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้โดยอิสระอย่างแท้จริง ปราศจากการกระทำอันเป็นการแทรกแซง และส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมที่รัฐจัดทำให้อันเป็นบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจึงมิได้กำหนดไว้เพื่อคุ้มครองผู้พิพากษาเป็นการส่วนตัว หากแต่คำนึงถึงการดำรงและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมในบ้านเมือง และความน่าเชื่อถือของศาลในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ โดยกำหนดมาตรการลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดอำนาจศาลไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

สำหรับประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใด ให้ศาลนั้นมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ
- (ข) ให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำได้ชั่วระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้

ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

กฎหมายละเมิดอำนาจศาลเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งที่ถูกกำหนดไว้ในขั้นตอนระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล อันเป็นหลักการพื้นฐานที่จะรักษาระบบกฎหมายให้มีความมั่นคงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องศักดิ์ศรีและความน่าเชื่อถือของศาล ในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการอันเป็นอำนาจในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ ซึ่งตุลาการเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

กฎหมายว่าด้วยการละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทยนั้นได้บัญญัติไว้ครั้งแรกในพระธรรมนูญศาลยุติธรรมกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ก็ได้มีการบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลไว้ในมาตรา ๓๐ ถึงมาตรา ๓๓ ซึ่งบทบัญญัติทั้งสี่มาตราดังกล่าวนั้นได้นำมาใช้สำหรับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในทุกคดีไม่ใช่เฉพาะในการพิจารณาคดีแพ่งเท่านั้น กล่าวคือ

(๑) ใช้กับการพิจารณาคดีอาญาตามที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ที่บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้”

(๒) ใช้กับการพิจารณาคดีของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษต่าง ๆ ได้แก่

(๒.๑) ศาลแรงงาน ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๑ ที่บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลแรงงานเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม”

(๒.๒) ศาลภาษีอากร ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๑๗ ที่บัญญัติว่า “กระบวนการพิจารณาในศาลภาษีอากรให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และข้อกำหนดตามมาตรา ๒๐ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติ และข้อกำหนดดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

(๒.๓) ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๒๖ ที่บัญญัติว่า “กระบวนการพิจารณาในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดตามมาตรา ๓๐ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

(๒.๔) ศาลล้มละลาย ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๔ ที่บัญญัติว่า “นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กระบวนการพิจารณาในศาลล้มละลายให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายและข้อกำหนดตามมาตรา ๑๙ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

(๒.๕) ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖ ที่บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัวเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้”

นอกจากนั้น ในการละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยังนำมาใช้กับการพิจารณาคดีของศาลทหาร โดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๓ ซึ่งบัญญัติว่า “ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมาย ทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง”

ในส่วนของศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองแม้จะมีได้นำการละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในการพิจารณาคดีโดยอนุโลมดังเช่นในศาลยุติธรรมและศาลทหาร แต่ศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองก็ได้บัญญัติเรื่องการละเมิดอำนาจศาลไว้เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ

กรณีของศาลรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙ ที่บัญญัติว่า

“มาตรา ๓๘ ศาลมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว

ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดของศาลเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

การวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี หรืออาฆาตมาดร้าย ไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล”

“มาตรา ๓๙ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลหรือคำสั่งศาลตามมาตรา ๓๘ ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และให้ศาลมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้
 - (๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล
 - (๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- การสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี

การสั่งลงโทษตาม (๓) ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลตาม (๓)ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม”

กรณีของศาลปกครอง บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ ที่บัญญัติว่า

“มาตรา ๖๔ นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ให้นำบทบัญญัติที่ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และเมื่อมีการละเมิดอำนาจศาลให้ศาลปกครองมีอำนาจสั่งลงโทษได้ดังนี้

(๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล

(๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลพึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี และหากเป็นการสั่งลงโทษตาม (๓) ให้องค์คณะอื่นที่มีใช้องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ”

“มาตรา ๖๕ ผู้ใดวิจารณ์การพิจารณาหรือการพิพากษาคดีของศาลปกครองโดยสุจริต ด้วยวิธีการทางวิชาการ ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาลหรือตุลาการ”

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าในทุกระบบศาลของไทยในปัจจุบันได้มีการนำเอาเรื่องการละเมิดอำนาจศาล ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการที่จะรักษาระบบกฎหมายให้มีความมั่นคง เพื่อปกป้องความน่าเชื่อถือของศาลในฐานะที่เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ ตลอดจนเพื่อเป็นหลักประกันว่าศาลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้โดยอิสระอย่างแท้จริงปราศจากการกระทำอันเป็นการแทรกแซง และส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

เมื่อพิจารณาในส่วน of ข้อโต้แย้งผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองที่ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธีคือ (ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ (ข) ให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ และกำหนดโทษจำคุกไว้สูงสุดถึงหกเดือน เป็นบทบัญญัติที่ให้ดุลพินิจแก่ศาลสามารถลงโทษจำคุกได้สูงสุดถึงหกเดือนได้ทันทีโดยปราศจากการใช้มาตรการอื่น ๆ ก่อน และเป็นการกำหนดโทษที่รุนแรงทั้งที่ยังมีมาตรการที่จำกัดสิทธิที่น้อยกว่า ไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็น และเป็นมาตรการที่ทำให้สิทธิและ

เสรีภาพของประชาชนต้องถูกจำกัดอย่างรุนแรงและสูญเสียไปมากกว่าประโยชน์สาธารณะที่ได้รับในเรื่อง การทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยสงบเรียบร้อย และก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมที่รัฐต้องเสียไปในการ ดำเนินการเพื่อดูแลผู้ต้องขังโดยไม่จำเป็น อันเป็นการเพิ่มภาระและจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เกินสมควรแก่เหตุ ขัดต่อหลักความได้สัดส่วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เห็นว่า ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ เป็นบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการอันเป็นความผิดฐานละเมิด อำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ ถึงมาตรา ๓๒ โดยกำหนดวิธีการ ลงโทษไว้ คือ ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นการ กำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการสั่งลงโทษให้สามารถสั่งลงโทษได้ตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด โดยศาลสามารถใช้ดุลพินิจเลือกใช้วิธีการที่กฎหมายกำหนดนั้นได้ตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี ตามหลักความจำเป็นเพื่อกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาให้น้อยที่สุดแต่ต้องบรรลุ เป้าหมายได้ด้วย การที่จะรักษาความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือการที่ศาลจะสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นจำเป็นที่ศาลต้องมีอำนาจเพียงพอที่จะบังคับให้มีการปฏิบัติตาม คำสั่งของศาลหรือเพื่อที่จะควบคุมให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว หากไม่ให้อำนาจแก่ศาลในการบังคับบัญชาการดำเนินกระบวนการให้เป็นไปโดยเรียบร้อยแล้ว การพิจารณา พิพากษาคดีของศาลตลอดจนการดำเนินกระบวนการอื่น ๆ ก็ย่อมดำเนินไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น เพื่อที่จะรักษาอำนาจของศาลดังกล่าวตลอดจนเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไป ด้วยความเรียบร้อยจึงจำเป็นต้องมีมาตรการลงโทษไว้ใช้ลงโทษผู้ที่กระทำการอันเป็นการละเมิดอำนาจศาล สำหรับการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น และเพื่อบังคับให้ผู้กระทำผิด ปฏิบัติตามคำสั่งศาล

นอกจากนี้การกระทำการอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ กำหนดการกระทำไว้หลายกรณี ตั้งแต่การกระทำ ที่สร้างความไม่สงบเรียบร้อยในบริเวณศาลจนไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ไปจนกระทั่ง การกระทำที่ทำให้อำนาจศาลลดความน่าเชื่อถือและความศักดิ์สิทธิ์ลง ทั้งกรณีที่เกิดขึ้นต่อหน้าศาลในขณะ ศาลออกนั่งพิจารณาคดีซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาการพิจารณาคดีที่ต้องดำเนินไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรม และกรณีที่ไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาลในขณะศาลออกนั่งพิจารณาคดีแต่การกระทำส่งผลกระทบต่อการรักษา ความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลหรือส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมของศาลอันทำให้ การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐ กำหนดให้ อำนาจศาลในการออกข้อกำหนดใด ๆ แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือแก่บุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาล

ตามที่เห็นจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและเพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ กำหนดการกระทำอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยการขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อยหรือประพฤตินอกรีตในบริเวณศาล การแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จเพื่อขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล การรู้ว่าจะมีการส่งคำคู่ความหรือส่งเอกสารอื่น ๆ ถึงตนแล้วจงใจไปเสียให้พ้นหรือหาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำคู่ความ การตรวจเอกสารทั้งหมดหรือฉบับใดฉบับหนึ่งซึ่งอยู่ในสำนวนความหรือคัดเอาสำเนาเอกสารเหล่านั้นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต การขัดขืนไม่มาศาลเมื่อศาลได้มีคำสั่งหรือมีหมายเรียก และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒ กำหนดการกระทำอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในการโฆษณาในกรณีที่เป็นกรกระทำโดยผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์หนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ว่าหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งศาลที่ห้ามโฆษณาข้อความหรือความเห็นในเชิงเปิดเผยข้อเท็จจริง พฤติการณ์อื่น ๆ หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ เกี่ยวกับคดี หรือมีการกล่าวข้อความแสดงข้อความ หรือแสดงความคิดเห็นในระหว่างการพิจารณาคดีทางหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์โดยประสงค์ให้มีอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชน เนื้อศาล เนื้อคู่ความ หรือเหนือพยานซึ่งจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไปซึ่งเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลแตกต่างกันออกไป โดยบางกรณีใช้เพียงมาตรการที่ไม่ใช่มาตรการเชิงอาญาสั่งลงโทษโดยการไล่ออกจากบริเวณศาลก็สามารถที่จะระงับยับยั้งการกระทำอันเป็นการละเมิดอำนาจศาลนั้นและทำให้กระบวนการพิจารณาดำเนินต่อไปได้ แต่บางกรณีเมื่อใช้มาตรการที่ไม่ใช่มาตรการเชิงอาญาเช่นว่านั้นแล้วแต่ผู้กระทำขัดขืนไม่ปฏิบัติตาม หรือกรณีที่การกระทำนั้นส่งผลกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลหรือส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมของศาลอย่างร้ายแรง หรือเป็นการกระทำที่ผู้กระทำไม่มีความเคารพยำเกรงต่อกฎหมายเกินกว่าจะใช้มาตรการที่ไม่ใช่มาตรการเชิงอาญาหรือมาตรการใดมาตรการหนึ่งที่กำหนดไว้แต่เพียงอย่างเดียวได้ จึงจำเป็นต้องให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล โดยสามารถเลือกใช้วิธีลงโทษทั้งมาตรการที่ไม่ใช่มาตรการเชิงอาญาหรือมาตรการเชิงอาญาวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง (ก) และ (ข) ลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้โดยนับพลันทันทีตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและทำให้การพิจารณาคดีของศาลสามารถดำเนินต่อไปได้โดยรวดเร็วและเป็นธรรมและการพิจารณาคดีไม่เสียความยุติธรรมไป

ทั้งนี้ ตามคำร้องไม่มีประเด็นให้แยกแยะระหว่าง “ละเมิดอำนาจศาล” ซึ่งเป็นอำนาจของศาล โดยเฉพาะ กับความผิดฐาน “ดูหมิ่นศาล” ซึ่งต้องฟ้องร้องเป็นคดีต่างหาก คงมีแต่ประเด็นเรื่องโทษที่ไม่เหมาะสมเท่านั้น

ในส่วนที่ได้แย้งว่าการกำหนดโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ที่ให้ศาลลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหกเดือน ไม่ใช่มาตรการที่จำกัดสิทธิน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการลงโทษจำคุกตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๔ ที่ให้ศาลลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหนึ่งเดือน นั้น เห็นว่า มาตรการลงโทษจำคุกผู้ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ที่กำหนดอัตราโทษจำคุกไว้สูงกว่าที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๔ ตลอดจนในศาลรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติเอาไว้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๙ นั้น ก็สืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น ดังนั้น ศาลยุติธรรมจึงเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค่อนข้างกว้างเมื่อเทียบกับศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการหรือเครื่องมือเพื่อให้การใช้บังคับกฎหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและยับยั้งบุคคลที่กระทำการหรือคิดจะกระทำการอันเป็นการละเมิดอำนาจศาลซึ่งอาจมีความรุนแรง หรือพฤติกรรมที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแม้กฎหมายจะกำหนดให้ศาลสามารถสั่งลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหกเดือนก็ตาม แต่ก็เป็นการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นสูงโดยไม่มีขั้นต่ำศาลสามารถใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือไม่ลงโทษก็ได้ตามความจำเป็นและความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดีก็ได้ ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดแต่ละกรณี

การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี และกำหนดโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน จึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อให้การพิจารณาคดีของศาลสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม ดำรงและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมในบ้านเมืองและความน่าเชื่อถือของศาลในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันและได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยความยุติธรรมทั่วหน้ากัน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ เป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเท่าที่จำเป็น

และได้สัดส่วนหรือมีความสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับกับสิทธิหรือเสรีภาพที่ประชาชนจะต้องสูญเสียไป แม้เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอยู่บ้าง แต่ไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

(นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ